

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piacsor 452 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.
Ára évenként 3 ft. 6. Hirdetési ár: négyhasábas sorért elsőször 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár 0. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A „nyitány”-i cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, sept. 2-kán 1862.

(D) Ha Erdélynek mostani büntestatistikáját csak azon gyér tudósítások után is mérlegeljük, melyeket ez évben a magyar és német lapokban olvasánk, lehetlen, hogy elszomorodott szívvel ne tegyük fel azon kérdést: hová fog mindez vezetni, s hol lehetne e visszaélések óvszerét találni fel?

Elmondjuk-e a határpraevenciákat, földfoglalásokat, melyek oly nagy mérvben folytak mostanság, mintha egy titkos kommunistikus propaganda működne minden polgári törvényeknek a néptömeg általi felforgatására?

A vagyon, a birtok szentsége egyesek, s a mint a naszóhatárszéli ügyben láttuk, községek által megtámadva, birtokháborítások, praedálások, gyujtogatásoknak kitéve, s jellemző, hogy többnyire vagy kincstári, vagy magyar tulajdonok vannak csaknem kizárólag martalécul választva.

A tömeg fegyelmetlensége az elpalástalhatott s utól nem ért büntettek sokasbulása által naponkint bátrodik és mérgesedik annyira, hogy már még a jámbor szászok között is mutatkoztak utonállók; a legerősebb bizonyítvány, hogy itt a nép erkölcsisége kezd kifordulni a normális állásból, és ha szigorú rendszabályok s erős közigazgatás e terjedő rosznak utját nem állják, ma-holnap az anarchia terén látjuk az ország egy részét.

Ha egy-egy vármegyei földbirtokossal szóba állunk, s beszélünk nekünk saját birtoklási helyzetét, szinte elég az azon szerencsétlen sorsot jellemezni, mely az erdélyi birtoktulajdonost megbuktatni képes. Ezen földbirtokos állitni fogja, hogy 700 hold birtokról nem képes 200 pforint jövedelmet bevenni; s midőn mi ezt lehetetlennek mondjuk, ő igazolja. Ha erdőben fát vágatok — mondja — s szakszokba rakatom száradás végett, a nép felgyújtja; szérümet egy év alatt háromszor gyujtották fel, egy 80 holdas szénafümet minden évben leétezik a falusiak, ha nyomozás száll ki, rajtam marad a bírói diurnum s minden költség, de az egész faluban egyetlen ember sincs, ki a másikkal büntetést bevallja; földemet foglalja mindenfelől a szomszédos nép, a jártatás vagy a conscriptio szerinti kiméretés törvényeit most a birtokháborítási keresetek váltván fel, ha pört kezdek s a bírókat nagy napidíjra kibozaom, az egész falu megesküszik, hogy a foglaló addig birtokolta tavaly is az előtt is; és én elvesztem pörmet, indíthatnék rendes pört a tulajdonosság kérdésében; de ki győzi ezt? S általában most a jogi végleges kérdést mindenki halogatja azon időre, midőn a törvénykezésben végleges megállapodás lesz. Történt, hogy egész tengeri földemet leétezték, bárányaimat, sertéseimet lopják, erdőmet szabadon praedálják, marháimat kirabolják pajtámból. Mit tehetek ellenük? mindenütt a nép a tanu, és ez mindent tagad, mert mindenütt vannak communista demagógok, kik a népet csábítván, erkölcsét, becsületét teszik kockára saját ferde politikai céljaikért.

Igy beszélnek nekünk helyzetüket a földbirtokosok, s pedig csak néhány tételt mondánk el panaszainkból, melyeket lapunk levelezései sorában adatok igazolnak.

De hová megy még a birtok ily megtámadásán túl is az elaljasodás?

A halottakat felássák sirjaikból s szivükbe vasvillát vernek, hogy a marhavéset megszüntesse, aggnöket kihúznak koporsojukból, hogy a tehének tejét el ne vegye, népnevelésre hivatott egyének kergetik ki az ördögöt a betegből. Határvillongásokat faluk felgyújtása követi, a mint láttuk Nagy-Demeter szász helységet; és ha lehet binniük azon irtoztató hírnek, mit gy-topliczai levelünk tolmácsol, a melyet pedig hiteles kezekből vettünk — nemzetiségi boszúból bérlett gyujtogatással kezdik már égettetni magyar falvainkat.

Különösen a gyujtogatás annyira rendszeresen üzetik, s annyira csak a magyar birtokosok és illetőleg a kincstár ellen van intézve e gyalázatos bűn, hogy az ember bármennyire nem örömet gyanusít,

mégis kénytelen azon meggyőződésre jönni, hogy ez egy titkos propaganda műve, mely a megyei birtokosságot vég elcsüggedésbe akarja vinni, hogy kész legyen e miatt a legolcsóbb áron elvesztegetni birtokát.

Ha rendbeszedné a kormányzás az ez évben tapasztalt gyujtogatások, határpraedálások s vagyonrablások számát, azonnal meggyőződne, hogy a bűnök s visszaélések statistikája nem a normalis állást mutatja, hogy az elaljasodás tulment a társadalom által rendes uton ellátható mértéken.

A nélkül, hogy Erdély mostani főbűnének a gyujtogatásnak büntetéseül alkalmasnak itélnék azon poena talionist, melyről egy pár mai levelünk értesít, s melyet végzetszerű eseménynek tekintünk azon esetre, ha tán e tragikus jelenet kifejlése lesz egy gyujtogató propaganda fölfedezése; de annyit ki kell mondanunk, hogy éppen a gyujtogatás az, a mi mostanság leginkább elharapódzott, és miután a tagadás miatt a büntető törvény nem érvényesíthető, másszerű rendszabályt is követel.

Általában az egymásra halmozódott kicsapongások főbb okául a tiszték erélytelenségét és képtelenségét vetik. Sok igaz is lehet ebben, de az okok mélyebben gyökereznek, s a politikai hánykódások miatt egész rendszerben van kuforrásunk.

Ily viszonyok közt a tisztviselőt keveset követhetni, kivált ha annak minden mozzanata körül van írva. Részünkről nem tartjuk ez országban, jelesen a földbirtokviszony körüli exorbitantiákat más uton, mint a nép által megszokott s parcellaris birtoklásunkkal összhangzó gyakorlati törvényeink után megszüntethetőknek, s nem hiszünk erélyt, mely a mostani expediensekkel kellőleg gátolni képes legyen a minden oldalról felburjánzó kihágásokat. A nép közt a rendet leginkább az biztosítja, ha a közigazgatás alsóbb személyzete is a népbe beleágazik, s a commetaneusok szerepét a földhatárok tisztába hozatalánál, s a praedálásoknál a megyei csendőrséget, semmi sem pótolhatja.

Mutassanak fel Európában oly célszerű rendszabályt, mely a székely municipális törvényekben létezett az elaprósodott földrészeket mindennapivá válni szokott földfoglalások körül? Ott csak egy szóbeli panaszra a két fél által egyenlő számmal előállított commetaneusok élén egy közigazgatási tisztviselő kiszállott s eskü nyomán tanuk és bizonyítványok alapján megállítja a tetteges határokat, fenmaradván törvény útján a jogi követelés. És egy ily bírói eljárás minden későbbi évekre háboríthatlanul biztosítja a birtoklás status quo-ját. Mig tagosított birtokaink nem lesznek, nincs közigazgatás, nincs bíróság, mely más alakban fentartsa a rendet; mert hol a mindennapi kérdéseknél a pórkedés költséges s hosszas, hol egy barázdaért rendszerezen kell pörölni s nagy diurnumokat fizetni, ott ha nem hiányzik is a tisztviselő erélye, de hiányzik a sértett fél pórkedési kedve. És a halogatás s tartozkodás miatt felfordul a rend.

Nem árt ez eszméket megfontolni most, midőn látjuk az uralkodónak gróf Forgáchhoz intézett legfelsőbb iratából, hogy a törvényhozást a korona éppen nem akarja magának monopolisálni, s ha a Királyhágón tul időszakai rendszabályokkal segítenek, nálunk sem ártanak oly rendszabályok, melyek törvényen s gyakorlaton alapulnak — és szükségeseek. Mert a főkérdés az, hogy legyen a tulajdonnak biztonsága.

A divatos féltelenségek közt, a legelterjedtebb bűn a gyujtogatás az, mely a mióta a gyufa létezik még bajosabban gátolható, ott is, hol e gyalázatos bűn nem rendszeresen s látható communistikus célokból üzetik.

Azt mondják erre: biztosítsa mindenki a gyujtogatás ellen vagyonát a létező biztosító intézeteknél. Vékony vigasztalás ez, midőn ezen intézetek szabályaiban áll, hogy kik ellen gyakori gyujtogatások követtetnek el, azok nem biztosíthatnak. És így éppen az nem menekülhet, a ki a bűnösök által leg-

inkább üldöztetik. Már pedig a biztosító intézetektől sem kívánhatni, hogy jót álljanak szemben talán egy erkölcstelen propagandával. Nem állja tehát ez utját a demoralisációnak, sőt fokozza, a mennyiben többször gyujtják fel a gonosztevők az üldözöttet csak azért is, hogy nebiztosíthasson és így évről évre bösz dühök martaléka maradjon.

De ha a gyujtogatás kára a népre háramlik, a nép kikeresi a gyujtogatót, mert legjobb rendőr maga a nép. És ez az egyedüli módja ezen terjedő istentelenség megállításának.

Poroszországban — ha jól emlékszünk Nagy Fridrich alatt — éppen így elharapódzott, s ily rendszeresen üzetett a gyujtogatás, mint nálunk mostanság. Semmi erélyvel nem lehetett a bűnösöket utolérni. A király a tulajdont oly elv szerint biztosítja, a minő a régi magyar törvényben is meg van. Kimondá, hogy mindennek, ki gyujtogatás útján kárt vall, kára rovatal utján a lakosság által fizetessék meg. A királyi gondolata megmenté Poroszországot a gyujtogatásoktól.

Mondják ki ma Erdélyre nézve, hogy minden vármegye lakossága teljes kárpótlást tartozik adni annak, a ki azon megyében gyujtogatás által kárt vall, és csak két három rovatalat fizessen ki a nép, nyomába akad a gyujtogató propagandának, vagy megszűnik e bűn, melynek célja csak a boszu, de e cél nincs elérve ha a károsult kárpóttalatik.

Igaz, hogy sok ártatlannak kell pénzkiadással lakolni; de akkor a sok ártatlan szeme utána esik a kevés gonoszoknak. Láttuk a gy-alfai példánál, hogy mihelyt községet kezdettek gyujtogatni, mindjárt tudták, ki a gyujtogató?

Hasonló szabály képes gátolni a házi rablásokat, fölveréseket.

A hazai törvényekben az áll, hogy a kinek istállójából marháját kilopták, megfizette a falu, a kinek a falu határán ölték meg marháját s benyomozta a faluba, szintén megfizette; ha a helység határáról lopták el, nyomkövetésre bítták fel a falut, s fizette a másik falu, ha odament a marhanyom, s ha általában a tolvajt nem tudták kiadni. E törvény, mely nem engedte meg, hogy a községek rosz rendőrsége miatt az egyén kárt valljon, biztosítja az egyén vagyonát, szemelött tartatá a községekben lappangó tolvajokat, kényszeríté a községeket, hogy az éji strázsálást nagy erélyvel folytassák, s a tömeget kárral fenyegetvén, erős ellenőrzése alá helyezé annak a falusi előjáróság pontosságát. E törvény, melynek elmélete hasonlított Nagy Fridrich égetési törvényéhez, rámutat azon nagy magyar királyra, ki századok előtt felvilágosodottabb volt, mint a mult század. A nagy eszü Kálmán király hozta volt ezen törvényt, ki a boszorkányságot is nem létezőnek nyilvánítá akkor még, mikor egész Európa tüzzel vassal pusztítá a vénasszonyokat a rájuk fogott boszorkányság miatt. Minden egyes törvényünkhöz meg annyi történelmi emlékezet van kötvé, csak ez is szentekké teszi azokat.

Hová vetemedtek most jelesen vármegyeinken a marhalopással? közölték lapjaink; hogy ma már csak bőreért is ellopják a marhát, kilábalhatlan kárt okozván a tulajdonosnak, hogy maguknak egy pár forintot lophassanak. Több eset adta az idén elé magát, hogy az ellopott marhát a falu határán megnyuzták, hogy bórét elvihessék.

Mindezek oly dolgok, melyek a kabylok és be-
duinok hazájában is botrányt okoznának.

Nincs lelkünknek semmi öröme, s nem is vezet semmi politikai viszketeg, midőn ezen szintoly szomorú, mint szégyenletes romlottságot főlemlegetjük; de azt hisszük, használunk azzal, midőn figyelemztetést tesszünk, hogy a rosz folyvást terjed, ainek ha eleje nem vetetik, később bitófákkal s statariumokkal kellend a rendet s vagyonbátorságot helyre állítani. A drakoi rendszabályok pedig soha sem hatnak oly üdvösen, mint a nép geniusával, szokásaival s viszonyaival összhangzó törvények s intézkedések.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.

gyar lutherana ekklezsia kántorai, több magyar ajku polgárok s két érdemes lutheranum gymnasiumi professor, egy-egy másfáltva folyamodtak a parancsnokló generalis urhoz, alázatosan kérve az ifjaknak legalább kezesség melletti szabadon bocsátását. A kérelmezéseknek a két első nap mi eredménye se volt. Végre augusztus 11-kén az említett két professor Schmidt Fridrich és Haupt Fridrich uraknak sikerült saját kezességök mellett a fogdabóli kibocsátást s a városi szabad járhatást az ügy eldőltségéig a cs. k. polizeifőnöktől kieszközölni, melynek megtörténte után az ifjak számára a lutheran. gymnasium épületében szállás rendeltetett s élelmezésük a szünnapok alatt városban tartozkodó gymnasiumi ifjuság saját költségén gondoskodott, babár Brassóban lakó magyar honfiai magyaros szívesége sem hagyott e tekintetben semmi kívánni valót fenn.

De a letartoztatás ily könnyítése mellett is azon leverő gondolat, hogy a félreértés kiderítése még bizonytalan időre elbuzdhatik, s hogy a fegyveres őrízeti alatti kísértet még tovább is, talán egész hazájuk alkalmazásba fogva vétethet, annyira kedvetleníté a mély becsületérzésű ifjakat, hogy az ez idő alatt Brassóba érkezett egyik ref. tanoda igazgató nem látta feleslegesen, az illető katonai hatóság előtt személyes szabadsága lekötésével is elpróbálni az eddigi szigor megszűntetését. A felelet summás értelme „das hilft nichts“ vala.

Végre augusztus 16-kán egyszerre értesükre adatott az ifjaknak, hogy teljesen szabadok s mehetnek a merre tetszik. E fordulat a sürgősség oly nemével közöltetett velők, hogy ez uttall még a felől sem tudhattak biztos tudomást szerezni, hogy e meglepő örömet tulajdonképpen kinek köszönhessék. A Kolozsvárról érkezni állított telegrafi sürgöny, s némely egyéb észrevehető jelek is csakugyan arra mutattak, hogy a bálás köszönt mindenkefelett maros-vásárhelyi jogtudor tekintetes Dózsza Elek ur fellépése következtében a reformatusok Kolozsvárt székely méltóságos egyházfőtanácsa nagyméltóságu elnökségét illeti.

A 9 napi huzartoztatás némi ártatlan elégtételül a méltatlan gyanúsítást érzni tudó lutheranus tanuló ifjuság, s több rokonérzelmű honfitársak a szívélyesség ösztöne jeleivel kedvelt nemzeti indulóink vidám zenéje mellett kísérték ifjakat reménytelenül megszakadt utjuk tovább folytatására.

Algyógy, augusztus végén 1762.

Algyógyi feredőneknek e nyár folytán számos vendégei voltak, de különösen feltűnt, hogy annyi sok szép hölgy 1848 óta egy idősen se látogatta e földöt, mint idén. Vasárnaponként táncvigalmak tartattak, melyeknek egyikét a nagy számmal volt szép hölgyek örméire, az éppen hivatalosan azon tájan időzőt megyei főispán báró Nopcsa Ferencz ur ő mlga, s több megyei tiszt, és dévai ifjak jelenléte érdekesítette. Szent István napját rendes szokás szerint a vendégek idén is megünnepelték, a toronyból alálógott nemzeti zászló, harangszó és taraczkok durrogása a külön valláson levő minden vendégeket a kápolnába gyűjté, hol szászvárosi lelkes tisztelendő Szalócskai ur énekes kísérel, és szép alkalmi szónoklatot tartott. Az ünnepély rendezése körül igen sikeresen fáradozott szászvárosi építész Hoch János ur. A szertartás végeztével a feredői vendéglő Barcsai Ferencz vezette oltárhoz szép kis aráját Győri Máriát, s így ezen napon kettős lakoma volt a feredő; s a Szászvárosról kijött jelentékeny polgári tisztelt násznap, s a feredői vendégek együtt vigan és elégedetten ülték meg a kettős lakomát. E kedves feredő vizek gyógyhatását a különféle kórbajokban szenvedett több betegek örömmel tapasztalták.

KÜLÖNFÉLÉK.

Jelen hó 1-én kezdő tartani gyűlést az unitariások főkonsistoriuma, mely alkalommal főgondnokok választatott országosan választott itélőmester m. Gálfalvi Imre ur, iskolai gondnokokul választák Brassai Samu és Koronka László urakat; az előbbi tanári állomással lemondván, mintán a muzeumnál állandólag van alkalmazva.

A „P. L.“ beszéli, hogy ezen hó első napjaiban itt az erdélyi vasút ügyében tanácskozmány fog tartatni, melyre a kolozsvári vasutbizottmány tagjai és Braucovanu román herczeg, ki jelenleg Maager urral Londonban mulat, szintén meg fognak jeleni.

Örömmel tapasztaljuk, hogy a magyar tudományos világ mind nagyobb figyelmet fordít Erdélyre. Mialatt Merényi a népszokásokat, Simonffy a népzeneét éppen most tanulmányozzák a székelyföldön, Kolozsvárra e hó 2-kán egyik kitűnő tekintélyű Ballagi Mór akadémiai tag utazott át szintén a nyelvünk hazáját a kedvelt székelyföldet beutazandó.

Küküllővár mezőváros bétivására a község kíváncsára, szombat napról hétfőre tetették át.

Dobokamegyében a 25 forint cenzussal bíró birtokosok részéről közelebből bizottmányi tagokká választottak: gróf Vass Adám, Zsombori János, b. Löwenthal Samu, id. gr. Bethlen Sándor, ifj. Fehérvári Károly, Felszegi Samu, Cserényi Dániel, Máriaffy Albert. Póttagok: Bodó Sándor, Cserényi József, Lendvai Károly, Pattanyus Jakab. Felsőkerületben rendesek: Hatfaludi Antal, Ketheli József, Eperjesi József, Keceli Károly, Boér János, Boér Bálint, Erdélyi Samu, Majthényi Ferencz. Póttagok: László Ferencz, Szacsavay Sándor stb.

A „Herm. Ztg.“ polemikája keveredve a román lapokkal, írja a többiek közt: „A „Tel. Roman.“ nincs megelégedve velünk, mert azt mondtunk, az állam védelmére nézve a román nép csekély jelentősége.“ A „Tel. Roman.“ erre azon fenyegetést mondja ki: „Akkor az állam is inkább nézve csekély jelentéke.“ Az ürdögbe uram — folytatja a „Herm. Ztg.“ — miért akarja ön minajárt az államot lakolattatni azért, a mit egy oly szegény újságíró irt? Az állam egészen ártatlan e részben. Mi egyszerűen saját meggyőződésünket irtuk le. Nem minden nép oly harezias! szerencsére a szász nép is szereti a békét, de lerója tartozását az

njonezozásnál. Felszólítjuk a románokat, tegyék ugyan azt. De ha a mint a „Telegr. Roman.“ mondja, a román nemzet hivatal van „a Kárpátok védelmére“, akkor kérjük a Kárpátok védelmét oly módon érvényesíteni, hogy az év óta divatozó erdőfélések a Kárpátokon szünjenek meg, hogy a tőmeges erdőfélések ugyan e Kárpátokon érjék végüket, s hogy a sok féktelen erdőügy a Kárpátokon valaha szünjék meg. Ez a Kárpátok védelmére nézve nagyon sokat tenne.“ Így ír a „Herm. Ztg.“, s csak igazolja felszólalásunkat a birtokkrólások s gyújtogatások ellenében. Azonban jegyezzük meg, hogy a „Herm. Ztg.“ épp azon tulzást követi szemben a nemzettel, a mit a „Telegr. Roman.“ szemben az állammal. Valamint az állam nem tehet arról, hogy a „Herm. Ztg.“ a románokat a birodalom védelmére csekély jelentőségűeknek nézi, ugy a román nemzet sem tehet arról, hogy nagy tőmegben vannak demagog izgatók, erdőfélék és égetők. Hogy sokan vannak, azt a tények bizonyítják; de hibázik a ki ezért magát a népet teszi felelőssé, mert, hogy sokal többen vannak közöttük becsületes emberek, mutatja az, hogy még nem fordult fel ez az ország. De ugy látszik, a „Herm. Ztg.“ is tartja e közmondást: „Ha te ütöd az én zsidómat, én is ütöm a te zsidódat.“

Fogarashól írták nekünk, hogy határrendőrbiztos Szabó András becsületes polgárt, éjjel a mezőn több román timár meglesvén, megkötözték, hasábfakkal s karókkal ütve, futás által menekülte; küzdelem közepette minden megtámadó reá kiabálá „ná beszerika ná! aztá pentru beszerika“, a melynek történelme abban rejlik, hogy a napokbani városgyűlésben, a mely a lubbe-anus egyházban tartott, Szabó András fölkérte a szervező kormánybiztos urat, hogy Románia urat utasítsa rendbe, csak a szőnyegben levő tárgyhöz szólni, s nem pedig hosszas időtrábló litániákkal a gyűlést tovább is utatni stb. a melyért Románia a gyűlést elhagyni készült. A tettesek közül felismerve kettőt, nyomában leend, ha a pártatlan vidéki officialatus más irányt nem adand a vizsgálatnak. Ugyan onnan írják, hogy szervező kormánybiztos Haupt Frigyes ur legényét este 9–10 óra közt a timár-utczában két ismeretlen román megtámadva, összeverték, a minék nyomait a nagy kékfoltok eléggé igazolják; verés s megtámadás okán kiabálva: „ná, ná Szászule, de tse ou vint Domnu tou, ca Commissariu in Orásinu nostru, de tse ou strikát riaduelliúe cáre ou focut ai nostri (!!)“ magyarul: nesze, nesze Szász, miért jött a te urad, mint biztos a mi városunkba, elrontandó minden jó rendszabályt, a mit a miénkek tettek (!!!)

Megjelent a „Kertész gazdasági képes naptár“ 1863 dik évre. Szerkesztik b. Nyári Gyula és Girokúti P. Ferencz. A munka képekkel, általános növényjegyzettel és művelési leirással van ellátva. Ára 1 forint.

A bécsi „Vaterland“ írja: A „Herm. Zeitung“, ha velünk polemizálni akar, ugy mindenekelőtt tanuljon illedelmes hangot; oly kifejezések, mint „roszda evett junkerlap“, poshadit így“, „csalás utja“, nem mutat egyébre, minthogy azon emberek, kik ilyeket használnak, a neveltségben igen hátra állanak s ilyekkel nem örmest érintkezünk. A mi egyébiránt az ő naiv kíváncsát illeti, miképp bizonyítsuk be, hogy a szászok az ország törvényei ellen mozognak, egy szász kronlandra türekszenek és „auf eigene Faust“ a Reichsráthba küldeni szándékoznak, idő és tér hiányában kérjük a „Herm. Ztg.“-ot, keresse ki s olvassa el, a mit ő maga évek s napok óta irt.

Berzencei Lászlórol írta volt nekünk Galacsról dr. Oroszhegyi, hogy az ottani osztrák konzulsnak feltétlenül feladta magát, mire az Albrecht-gőzösön Orsovára vitetett. Később, mikor már Berzencei Bécsben volt, a „Korunk“ egy közlést hozott, melyből az tűnt ki, hogy Berzencei Klagenfurtba bellebezték. E közlést valamelyik pesti lap újdonságaiába átvették s azon észrevétellel, hogy tebat nem igaz, mintha Berzencei önkint adta volna fel magát. E megjegyzést a pesti s bécsi lapok után közölték, minél fogva értesítünk igazolására meg kell jegyeznünk, hogy az tökéletesen igaz; Berzencei a végzésüktől kényszerítve adta fel magát, s most Klagenfurtban van, s e részben a „Korunk“ is ugy hisszük teend felvilágosítást.

A vesztégtár az erdélyi határszél hosszában a Moldva és Oláhországból behajtott marhákra nézve, mintán különösen Foksan és Krajova vidéken a sístovi és voljneri kerületben az aszály ujra kitört, 10 napról 20 ra terjesztett ki.

A törvénykezés szervezésére vonatkozólag írják a „Korunk“-nak, hogy a k. főkörmányszék közelebből kelt rendelte szerint az erd. udv. kancellária elvilleg oda nyilatkozott, hogy az 1848 előtt önálló bírói hatósággal felruházva volt szabad királyi és kiváltságos városok tanácsai a bírói ügyvitel gyakorlatában a törvényhozás utján végleges szervezésé is csak azon esetben hagyatnak meg, ha kellőleg kimutatják, hogy képesek egy önálló, a közigazgatási tanácsosztálytól teljesen külön vált bírói testületet, mely álljon egy elnökből, öt bíróból és egy államügyészből, kik valamennyi osztrák anyagi és alaki polgári és büntető törvények és rendelkezések ismeretével bírnak, felállítani és azt a szükséges segédcszemélyekkel együtt kielégítő díjazás által független állásban tartani. Ha pedig némely városi közönségek egyik vagy másik tekintetben nem lennének abban az állapotban, hogy szabályszerű társastörvényszékeket állítsanak fel, ez esetben szabadságukban állana a volt városilag ki-küldött járásbírók hűségükkel felruházandó egyes bíróságok alakítását eszközölni, önként érteztödvén, hogy itt is kellőleg kiképzett jogtudósok nem hiányozhatnának, és hogy a büntetőügy is fontosabb polgári peres ügyletek elintézése azon megyei, vidéki és széki törvényszékekre volna átruházandó, a melyeknek területében az illető városi községek felelnek. Ellenkező esetben a szabályellenesen meg fenálló városi törvényszékek megszüntetendők, és az igazságszolgáltatása ideiglenesen azon megyei, vidéki és széki törvényszékekre volna bízandó, a melynek területén az illető községek léteznek, mivel az államkincstártól nem követelhetni, hogy a törvényszékek szabályszerű átalakítása költségeit minden egyes kiváltságos helyre nézve bitorozza.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, aug. 29. A „Daily News“ írja: Garibaldi Angliának egy szavára letenné fegyvereit. E szót azonban Anglia csak akkor fogja kimondani, ha Franciaország kitűzi a határnapot Róma kiirtására.

A független lapok általában, sőt a felhívásokok némelyike is nagy rokonszenvvel szól Garibaldi vállalatáról.

Az „Observer“ ugy vélekedik, hogy nem kell Garibaldi jövője iránt busulni. Garibaldi nem a király, hanem Ratazzi ellen harezol, a ki nem annyira olasz ministerkedik, mint inkább Napoleon zsarnok ügynökéként viseli magát. A király szíve mélyében rokonszenven Garibaldival, s szeretné, hogy kényszeritessék Ratazzit elbocsátani. Az egész sicíliai nép egy szívvel, lélekkel fegyvert fog Garibaldival, s nagyon kevés kivétellel az olasz hadsereg is így érez és így fog cselekedni.

A „Daily News“ kemény szavakban tör ki Napoleon ellen a római kérdés megoldásának halogatásáért. A császárt „rajongó koronás carbonaro“-nak nevezi s fájdmát nyilváníti, hogy „73 évvel a forradalom után egy nagy és vitéz nemzet becsülete egy ember határozatlan kényelviségétől, vagy egy asszony spanyol vakbuzgóságától függ. Valóban, jegyzi meg a nevezett lap, meg kellett hogy unja életét, s jóllakott legyen az uralkodással a francia császár, ha egyetlen hajszálát is meggörtít a Garibaldi fején.“

Az „Advertiser“ és „Daily Telegraph“ hasonló szellemen és hangon irnak III. Napoleon ellen és Garibaldi mellett. Sőt maga az öreg „Times“, is b. feddi Garibaldit, hogy megrendíti azon épületet, melynek felépítéséhez oly nagymértékben járult, következő bókot mond a nagy agitatornak: Ha Garibaldit olyan golyó ejtené el, vagy mint fogoly jelennek meg azon országban, melyet oly nagy veszélyből ragadt ki: ezen drámai jelenet Columbut juttatná emlékezetbe, midőn egy spanyol kormányzó által azon újvilágból, melylyel ő ajándékozta meg a spanyol koronát, vasraverve küldetett vissza hazájába. Nincs uralkodó, a ki ily erős tettet nem restellene elkövetni.

A „M. Advertiser“ Garibaldinak Stuart Péterhez irt ismeretes levelére vonatkozólag kijelenti, hogy tudja mi kevés ember követheti Stuart fejedelmi példáját, s irhat alá 1000 fontot Garibaldi-féle kölesőre; azonban bizottmányok alakítására szólt fel valamennyi nagyobb várost, hogy a kívánt 20,000 fontnyi összeg mihamarabb összegyűljön. Nem is kételkedik, hogy e pénz néhány hét alatt meglesz. Senki se riadjon vissza a részvételtől, azért mert érdekelt emberek Garibaldi vállalatát fejtelennek mondják. Nem kell felelteni hogy Garibaldit 1860-ban, midőn 1000 emberrel Siciliába indult, valóságos örüllnek mondták; pedig rövid és dicső pályafutás után elérte célját.

OLASZORSZÁG. Turin, aug. 29. Gennába csapatok küldettek, mivel ott tegnap tüntetések voltak s a csoportokat fegyveres erővel kellett szétoszlatni, mely alkalommal többen megsebesültek, s néhány gyilkokkal fegyverzett egyen elfogatott. Florenczben tegnap a rendőrség leakarta vétetni Garibaldi felragasztott kiáltványát, a nép azonban ellenszegült, minék következtében több egyént elfogtak. Este újabb tüntetések voltak a foglyok kiszabadítására; katonaságnak kellett a rendet helyreállítani.

Felső Olaszországban pár hét előtt még hangosan kárhoztatták Garibaldit, mivel a királytól eltávozott. Most a gyűlölet kizárólag Ratazzi ellen fordult, s Garibaldi ismét ugy dicsőítik, mint 1860-ban. Milanóban jelentékeny forrongás uralkodik. Valóságos dühvel olvassák a szegletekre kiragasztott legújabb tudósításokat, s a legalsóbb osztály is rendkívül érdekelve van Garibaldi sorsa iránt. Ki olvasni nem tud, elbeszélgeti magának a legújabb eseményeket. A város legnépesebb utcáin késő éjjelig járnak a csoportok „Éljen Garibaldi! el Ratazzival!“ kiáltások közben. Napoleon nem szidalmazza annyira, de azért Orsini jobban istenitük mint valaha. Arezzképét mindenütt láthatni, s az ifjuság arany helyett aczélból hord óralancot, melyen Orsini-féle bomba van kimentázva. Ratazzinak, nem sokkal jobb a dolga. A torzképek, melyekben Ratazzi a legneveltségesebb alakban szerepel, minden utcasarkon bámulatnak, ellentétlenül rendesen mellette levén Garibaldi nemes komoly alakja.

A „Diritto“ egy levelet közöl, melyben egy tiszt ki-nyilatkoztatja, hogy 14 társával beadt lemondását, hogy Garibaldi ellen küzdeni ne kényszerüljön. Palermoból jelentik, hogy midőn a csapatok parancsot kaptak, hogy Garibaldinak Catania felé nyomulását fegyverrel is meggátolják, egyszerre 37 tiszt adta be lemondását. Midőn a gőzös, mely őket szállította, Palermoba ért, több ezer ember lelkesülve üdvözölte őket. Egy fegyverekkel rakott angol hajó, melyet az olasz hajóhad letartóztatott, angol hadihajók közbeépése folytán szabadon bocsátottak, és Catania felé folytatta útját.

Garibaldi szorgalmasan kikerülte a törvényes hatóságok helyébe újak állítását. Nem vállalt dictátorságot, nem intézett kiáltványt Catania lakosaihoz, nem állított be maga nevezte főnököket, nem alkotott ministeriumot. Garibaldinak ezen eljárásából magyarázzák a királynak azon szavait, melyeket pár nap előtt néhány környezetbeli egyénnek mondott: „Garibaldi tévton jár, de nem áruól.“ Sokat beszéltek azon szökecsokről, melyek a hadsereg soraiban állítólag előfordultak. A ministerialis lapok tagadják, az ellenzékiek pedig tulságosan rajzoltak azokat. Néhány szökecs csakugyan történt, s érdekes ismerni azon érzelmeket, melyek a katonákat arra kényszerítik. Egy elfogott szökevény így menté magát: „Palermóban mindennap láttam Garibaldit a királyi berezegek és Pallavicino prefect társaságában, eszembe sem juthatott tehát, hogy a király ellenére cselekedjek.“

Rómából írják aug. 23-ról, hogy két nap óta egy 45 ágyus spanyol gőzfrégát horgonyoz Civitavecchia előtt, mely azért jött Majorából, hogy bekövetkezhessen esetben a nápolyi volt királynak rendelkezésére álljon.

NÉMETORSZÁG. A anassai képviselő kamarában Ausztriának a vámegylethez csatlakozása levén szőnyegen, dr. Braun többek közt ezeket mondotta: „Azon okok közé, melyek miatt a vámegyezkedés Ausztriával lehetetlen, legelőbb is az osztrák valuta állását számítom, mely a vele

tartandó közös pénztárra nézve igen aggasztó; másodsor, ide számítom a dohány-egyeduraltságot, mely Ausztriát terbeli, míg mi szabadok vagyunk tőle. Ausztria pénzügye miatt ép oly kevésbé törülhet el, mint mi hozhatók be a vámegeletbe, a nélkül, hogy a legfontosabb gazdasági érdekeket meg ne sértsük." Továbbá a borvámokat említi, s általában kérdi, "vajon számszerint akar-e Ausztria a vámegelet jövedelmében osztozkodni, míg lakosai még kevés vámköltséget árut használnak fel, ennél fogva pedig a közös vámjövedelem emeléséhez csak kevésbé járulnak? Vagy mi, kik szabadabban szoktunk mozogni, ez európai piacon, a védelmezendő osztrák ipar kedvéért visszatérjünk-e egy századdal a régi prohibítív vámkok állapotáig? ... Még igen nagy politikai és nemzetgazdasági változásoknak kell történni, mielőtt Ausztria belépése a vámegeletbe lehetséges lesz."

DÁNIA. Koponhága, aug. 28. Ausztria és Poroszország válasza a mart. 12-i dán sürgönyre, megérkezett. A porosz jegyzék a legterjedelmesebb követeléseket tartalmazza. Kívánja a közös alkotmány felfüggesztését, a költségvetés megszavazási jogát minden országgrész képviselete számára; továbbá felfüggesztését a nyelvre vonatkozó leírtnak s visszatérést az 1848 előtti időre e tárgyban. — Az osztrák emlékirat különbözik a porosztól, és sokkal simulékonyabb.

TÖRÖKÖRSZÁG. Konstantinápoly, aug. 26. A tegnapi értekezlet a szerb kérdésben nem vezetett eredményre. Ennél fogva új értekezlet tartása lön elhatározta.

Egy párisi sürgönyben olvassuk, hogy konstantinápolyi tudósítások szerint a porta Szerbia ellen háborúra készül. Bulwer angol követ ellenállásra bátorítja a fényes kapit. Labanoff herceg és Prokesch báró növekedő feszültségben állanak egymáshoz. Moustier marquis közvetítői szerepet venne ugyan, de Labanoffhoz hajlik. Poroszország Oroszországot támogatja.

A montenegróakkal ugy látszik, sem a fegyverszünet, sem Omer basa ultimatumának elfogadása nem valószínű. Ez utóbbi szerint a foglyokat ki kellett volna cserélni, s a

montenegróiak mégis aug. 24-én 100 elfogott törököt felakasztottak. A csaták pedig naponként folynak, a mint a következő sürgöny tanúsítja:

Skutari, aug. 27. Omer basa a bécsi török követ-séghez: Vasárnap megtámadták csapataink a montenegróiak bevehetetlennek tartott Biella melletti heggyi állását. Egy zászlóalj vadász és zeibik a rohamoszlop elején állott; az ellen, mely nem volt képes védni magát, négyezer sánczaiból kiveretett. Hétfőn a második ellenséges állást támadták meg, mely a Rieka balpartján van. Itt a montenegróiak egész ereje össze volt pontosítva. A harc elkeseredett volt, de a montenegróiak vereségével és Rieka elfoglalásával végződött, melyet lakói gyújtottak fel. Győzelmes hadseregünk még az nap Cetinje felé nyomult előre s már tegnap minden magaslatot elfoglalt Cetinje körül; a lakosok elszaladnak, maguk gyújtván fel házaikat.

Ujabbak. Páris, aug. 31. A mai „Moniteur” írja: „A felkelés, mely Olaszország sorsát veszélybe fenyegette, be van végezve. Garibaldi élénk küzdés után megsebesült s minden követőivel együtt meg kellett adnia magát. Garibaldi azonnal egy olasz hajóra vitetett, melynek feladata volt őt Spezziába szállítani. A sicíliai partok ostromzárólása meg van szüntetve.”

— **Turin,** aug. 30. A hivatalos lap szerint Cialdinének egy sürgönye igazolja a Garibaldi elfogatásáról való tudósítást. Pallavicini hadoszlop 1800 emberből állott; az elfogottak száma 2000. Az „Italia militare” 12 halottról és 200 sebesültről tesz említést. Garibaldi két sebet kapott, melyeknek egyike súlyos. Benotti is megsebesült. A „Discussionne” szerint Garibaldi egy sebet kapott a lábán és egy zúzást a jobb czombján. Garibaldi fia is megsebesült.

— **Turin,** aug. 31. Garibaldi és társai ellen rö-

gton megkezdik a törvényszéki eljárást; azonban még nincs tudva, hogy melyik törvényszék előtt. Pallavicini ezredes tábornokká lön előléptetve.

— **Milano,** aug. 31. Tegnap este a város több pontjain tüntetések voltak Garibaldi érdekében, népcsoportozásokkal. Lovasságnak kellett közbelépni, mely alkalommal többen megsebesültek. Egy ember a népből megöletett. Bresciában és Comóban is voltak tüntetések.

— **Uj-York,** aug. 21. Az egyesületek helyzete jelenleg kedvezőbbnek tekintetik. A toborzások jól eredményeznek. Bebizonyul, hogy Mac-Clellan Harrisont kiűrité és Williamsburgba érkezett. Ugy hiszik, hogy Mac-Clellan hadseregének jelentékeny része a felszigeten marad, nagyobb része azonban Pope hadseregével fog közreműködni. — A déliek megtámadták Batonrouget, azonban jelentékeny veszteséggel visszaverettek. Williams unionista tábornok megöletett. A déliek Arkansasban egy csatában megverettek. Buttler tábornok nem fog letétetni. Hire jár, hogy Jackson a Shenandoa völgyen át előrehalad s Pope tábornok mellett elsurranva Washington meg akarja támadni. Az unionisták kongressusa, mely 18-án Richmondban gyűlt egybe, katonaiállást határozand. Az unionista kormány a hollandi és francia konszultoknak és az idegen kereskedőknek megadja a követelt összegeket.

Távíratí tudósítás a bécsi börzéről

September 3-án: Nemzeti kölcsön 82.65. 5%, Metalliques 71.—, Bank-részcvény 792.—, Hitel-részcvény 212.10. Váltó Londonra 127.90. Ezüst 125.75. Arany 6.11.

September 1-jén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 72.—, Erdélyi 69.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Sz. 2959. 1862.

Haszonbér árverési hirdetmény.

Sz. kir. Kolozsvár városa közönsége tulajdonát képező bel-monostorutczai REDOUTE teleknek az ottani bálház, vendéglő, és lakosok által együttesen f. 1862-ik év szeptember 29-től 1865-ik szeptember 29-ig terjedő három évre leendő haszonbérbe adására nézt a fels. k. főkörmányszéknél idei augusztus 14-ről 17,385 — 1862 sz. alatt kibocsátott rendelet értelmében az árverés f. 33 kr. o. ért. öszvege 10%-jával, bánatpénz betétele végett. b.) bérbérgyök legyenek ellátva az illető közigazgatási hatóság hiteles bizonyítványával erkölcsi magukvisellete, s a haszonbért valamint a szerződésből kifolyó kötelezettségek teljesítését biztosító vagyoni állapotjuk felől, ugy szintén c.) a fölkiáltási 3175 frt. 33 kr. o. ért. öszvege 10%-jával, bánatpénz betétele végett. A szerződés feltételei naponta megtekinthetők városgazdai hivatalnál a hivatalos órákban, de az árverés előtt is felolvastatnak.

Sz. kir. Kolozsvár város Tanácsa 1862-ik év augusztus 23-án tartott üléséből.

Gothárd József m. k. főjegyző.

Sz. 98. 1862.

Hirdetmény.

Melynélfogva ezennel közhírré tétetik, miként a Felsőes kir. főkörmányszéknél folyó hó 21-ről 19,329 szám alatt kelt kegyes engedménye folytán, Fogaras városának pálinka árulhatási joga három egymásután következő évre, azaz 1862-ik év október 1-től 1865-ik év szeptember végéig, folyó év szeptember 18-án a városi hivatalnál tartandó közárverezés útján a többlet ígérőnek haszonbérbe adatik. A kikiáltási ár 4,210 forint o. é.

Mire a vállalkozók azon megjegyzéssel hivatnak meg, miként az árverezési feltételek az árverezés kezdetéig is mindennap e hivatalnál megtekinthetők, s miként mind azok, kik ezen árverezéshez hozzá szólni kívánnak, annak kezdete előtt a szokott 10 százalékos bánatpénzt letenni kötelesek.

Fogaras, augusztus 25-én 1862.

A városi hivatal.

NEM HIVATALOS.

(677)

A mezősegen Mocsoshoz félóránnyira, az országhoz tiz percznyire N. Sármas és Báld szomszédságában fekvő Novaly helységében, egy 200 holdon felüli, mindennemű gazdasági épületekkel, hat osztályú új kő-lakházzal, koresmaház- és jog- s minden a gazdaság folytatására megkívántató eszközökkel ellátott jószág örökön eladó. Értekezhetni felőle: Novalyban, [utolsó posta Mocsos], a 112 házszám alatti tulajdonossal.

Hirdetés a m-vásárhelyi tárlat ügyében.

A maros vásárhelyi gyümölcs, kerti-vetemény, gabona, szőlő, bor, fűmagok, kézműipar és gazdasági eszközök idei kiállítását rendező választmány mai napon tartott gyűlésében hozott határozata folytán közhírré tétetik, hogy

a kiállítás 1862 october 17 — 18 és 19-én fog megtartatni;

ennek minél czélszerűbben leendő eszközölésére közre munkálni, a helybeli és vidéki birtokosok, iparosok, ügybarátok és kézművesek a szükséglet részletes felszólítás kiktöltetéséig is ezennel felkértek. M.-Vásárhelyt, aug. 25-én 1862.

Lokodi János m. k. választmányi jegyző.

(675)

(2—3)

Tized valósitási ügyben.

(11—11)

„Tizedvalósítási” ügynökségünk helyettesítését

Hunyadmegyében tek. Keserü Ferencz ur, —

Felső-Fehérmegyében mlgs. Csongrádi Gyula ur, —

Udvarhelyszéken mlgs. Csongrádi Gyula ur, —

Küküllőmegyében tek. Tamási Alajos ur —

Belső-Szolnokmegyében ifj. tek. Pataki Dániel ur Dézsen, —

Dobokamegyében tekintetes Nagy Sándor ur Szamosújvárt, —

Tordamegyében tek. Érsek Elek ügyvéd ur Tordán, —

Alsófejmegyében tek. Szabó Ferencz ur Nagy-Enyeden —

szíveskedvén elvállalni, ezen tárgyban ha még lennének utálagos utasítások a földbirtokos urak részéről, egyenesen fenn nevezett urakhoz i. téztethetnek.

Nuridsán Testvérek.

Iskola Alapítvány - Kolozsvár Nyomatott az Egy. ref. főtanácsa betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

Eladó szena és szalma.

(1—3)

Kabós Dánielnek Pusztaszentmiklóson van 50 szekér legjobb nemű réti szénája eladó; mint szintén több szekér búza- és árpa szalmája. Értekezhetni helyben, vagy pedig Hidalmáson Korda Györggyel.

STRIJÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárrt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön kapható:

Protestans képes naptár.

Szerkesztő tulajdonosa Dr. Ballagi Mór ur a jövő 1863-dik évi folyamból egész Erdélyre nézve nálam rendezvén egy főraktárt, a megrendeléseket egyenesen hozzám intézni kérem.

Ára a már megjelent 1863-dik évi folyamnak 40 kr.

Csalogánydal.

Eredeti ábrándos magyar, Zongorára szerzé s a két haza szépeinek ajánlja

BERECZ EDE. Ára 60 kr.

JÓZSIKA MIKLÓS új regénye

„KÉT ÉLET”

szeszélyes regény. Két kötet ára 2 frt.

A tudós leánya.

Irta Józsiika Miklós. Új kiadás. Három kötet 2 frt. 40 kr.

KÖLTEMÉNYEK

Irta Dalmady Győző Ára 1 ft. 50 kr.

AZ ÁLLATORSZÁG KÉPEKBEN.

A mulatni szerető ifjuság használatára. Irta Sárváry EÖRI SÁNDOR. 122 képpel. Ára 2 frt.

ÁLLATTAN

elbeszélő modorban és versben, népiszkolák számára készíté Pánczél Ferencz.

I. rész: Honi házi állatok, ára 16 kr.

II. „ Honi vad állatok, ára 30 kr.

A váltórendtartás

a es. kir. váltótörvény értelmében.

Népszerű magyarázat, számos gyakorlati példakkal és mintákkal, s a törvény szövegével bővítve.

Mindenneműek felvilágosítására szerkesztette Fináli Henrik Lajos, gymn. tan s a kolozsvári szab. keresk. társaság vasárnapi iskolájában rendes tanító. Ára 70 k.

A magyar váltó- kereskedelmi Nemzet gazdaság és pénzügytan. és csődületi törvények érvényben levő szövegének zseb kiadása ki-

Rendszeres tan- és kézikönyvül.

Irta Kautz Gyula jogtudor I. — II.

Ára 4 frt.

bos Kálmán. Ára 1 frt.